19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
އިޤުތި ޞ ދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން
20 ފެބްރުވަރީ 2023
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)11
ފެށުނު ގަޑި: 10:00

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ މި ދައުރުގެ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުން ފަށާނަން. މިވަގުތު ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން
ތިއްބެވީ ، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު، ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު، އަޅުގަނޑަށް މިތަނުން ފެނުނު ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް އަދި އަޅުގަނޑު އަލިފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން. މިވަގުތު
އެޖެންޑާކުރެވިފައި މިއޮތީ، ދެތިން ކަމެއް އެބަ އޮތް. އޭގެ ތެރޭގައި ފުރަތަމަ މި އޮތީ ލ.މާންދޫގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ
ހޮރައިޒަން ފިޝަރީޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މަސްވެރިން ބާނާ މަސް ކިރައި، އެ މަހުގެ ފައިސާ ދޫނުކޮށް އެތަކެއް
ދުވަހެއް ފާއިތުވެފައިވާ ކަމަށާއި، މަސް ކިރާފައި ފައިސާ ނުލިބޭ މައްސަލައާއި ތެލާއި އައިސް ގަތުމުގައި ދިމާވާ
ދަތިތަކަށް ޙައްލު ލިބޭނެ މަގެއް ހޯދުމަށް އެ މައްސަލަ ބަލައި އެ ކަމުގައި ޙައްލެއް ހޯއްދަވައިދެއްވުން އެދި ފޮނަދޫ
ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ. މިހާރު މި ކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރެވިފަ. އެގޮތުން ހޮރައިޒަން އަދި ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއަށް ކަމާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތުތައް ހޯދުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ފޮނުވި ސިޓީތަކާ ގުޅިގެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަޢުލޫމާތުތައް މިހާރު ހުރީ މިކޮޅަށް ލިބިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
އިދާރީމޭޒުގައި އެދޭނަން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވި ސިޓީއާއި އަދި ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކާ
ބެހޭ ކުޑަކުޑަ ތަފުސީލު ކޮޅެއް ބުނެލަދެއްވަން. މި ވަގުތު ކޮމިޓީއާ ގުޅިވަޑައިގެންފި މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ އަދި ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިހާރު
ކޮމިޓީ ފަށައިގެން ކުރިއަށްދަމުން މި ދަނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިހާރު އިދާރީމޭޒުގައި އެދިގެން މި
އުޅެނީ މި މާންދޫގެ މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް، މޫސާ ސިރާޖު ފޮނުވި ސިޓީއާ ގުޅިގެން އޮތް މައްސަލައިގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތައް ، ފޮނުވުނު ސިޓީ ފިޝަރީޒާއި ހޮރައިޒަންއާ އަދި ލިބުނު ޖަވާބާއި
ގުޅޭ ތަފުސީލުކޮޅެއް ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ހިއްސާކޮށްލަދެއްވަން އިނގޭތޯ.
އިދާރީމޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ފޮނުއްވާފައި އޮތް ސިޓީގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި އެދިލައްވާފައި މިވަނީ
ލ.މާންދޫގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ ހޮރައިޒަން ފިޝަރީޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މަސްވެރިން ބާނާ މަސް ކިރައި، އެ
1

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
މަހުގެ ފައިސާ ދޫނުކޮށް އެތައް ދުވަހެއް ވެފައި ވާކަން ފާހަގަކޮށް، އެ މަސް ކިރާފައި ފައިސާ ނުލިބޭ މައްސަލައާއި،
ތެލާއި އައިސް ގަތުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތަކަށް ޙައްލު ލިބޭނޭ މަގެއް ހޯދައިދެއްވުމަށް ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ކަމާބެހޭ
ކޮމިޓީން މި މައްސަލަ ބަލައި މި ކަމުގައި ޙައްލެއް ހޯދައިދެއްވުމަށް އެދި ފޮނުވާފައި އިން ސިޓީ. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން ދެން އެ ސިޓީއާ ގުޅިގެން ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް ސާފުކުރުމަށް ހޮރައިޒަން ފިޝަރީޒް ޕްރައިވެޓް
ލިމިޓެޑަށް ވާނީ ސިޓީއެއް ފޮނުވާފަ. ދެން އެ ސިޓީގެ ޖަވާބު އަޅުގަނޑުމެންނަށް 27 ނޮވެންބަރުގައި މި ވަނީ
ފޮނުވާފަ. މިދިޔަ ދައުރު ނިމެން އުޅެނިކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ސިޓީ ލިބުނީ. އަޅުގަނޑު ސިޓީ
ދަންނަވައިލަންވީތޯ؟ މި ކުންފުނިން ލ.މާންދޫގައި ހިންގާ މަސް ބަންދުކުރާ ކަރުޚާނާ މަސައްކަތަށް ގަންނަ ހުރިހާ
ތަކެއްޗަށް ރޯ މަސް ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް އެ ތަކެތި ވިއްކާ ފަރާތްތަކާއެކު ތަކެތި ގަންނައިރު އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތުގެ
މަތިން އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގައި މި އަންނަނީ ފައިސާ ދައްކަމުންނެވެ. އެހެންކަމުން، މަސް ވިއްކާ ފަރާތްތަކާއެކު
އެއްބަސްވެފައިވާ މުއްދަތަށް ފައިސާ ދައްކާފައި ނުވާ އެއްވެސް ބިލެއް ނެތް ކަމުގައި ދަންނަވަމެވެ. ކޮވިޑް 19- ގެ
އާލަމީ ވަބާއާއި، ރަޝިއާ ޔޫކްރެއިން ހަނގުރާމައިގެ ސަބަބުން މުޅި ދުނިޔޭ އިޤުތިޞާދަށް އިންތިހާއަށް ބޮޑު ހީނަރު
ކަމެއް އައިސްފައިވުމާއި، ކަޅުބިލަމަސް ގަނެ ޕްރޮސެސްކޮށް އެކްސްޕޯޓު ކުރުމުގެ ވިޔަފާރިން ގެއްލުންވާތީއާއި، މި
ވިޔަފާރިއަށް ރާއްޖެއާއި ރާއްޖެއިން ބޭރު ބޭންކަކުން ވެސް ފައިނޭންސްކުރަން ބޭނުންނުވާތީ، ފައިސާގެ ދަތިކަން މި
ސިނާޢަތުގައި އޮތްކަމަކީ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެކެވެ. އެހެންކަމުން، މަސް ގަންނަމުން މި ދަނީ ގަންނަ ދުވަހުން
ފެށިގެން 14 ދުވަހާއި 21 ދުވަހާ ދެމެދު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ފައިސާ ދައްކަން މަސް ވިއްކާ ފަރާތްތަކާ
އެއްބަސްވެގެންނެވެ. މި ކާރުޚާނާގައި އެވްރެޖް ގޮތެއްގައި ޕްރޮސެސްކުރެވެނީ 35 ޓަނުގެ މަސް ކަމަށް ވެފައި،
3000 ޓަނުގެ ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖް ހުރުމާއެކު، އާންމު ގޮތެއްގައި މިއަދު ގަންނަ މަސް ޕްރޮސެސްކުރެވޭނީ 30 ވަރަކަށް
ދުވަސް ފަހުންނެވެ. އަދި ޕްރޮސެސްކުރުމަށްފަހު އެކްސްޕޯޓުކޮށް ފައިސާ ލިބުމަށް މަސް ގަންނަ ދުވަހުން ފެށިގެން
ތިން މަހާއި ހަތަރު މަހާ ދެމެދުގެ މުއްދަތެއް ނަގާނެއެވެ. މީގެ އަހަރުތަކެއް ކުރިން ދޯންޏަކުން ޓަނެއްހާ މަސް
ބާނައިގެން އައުމުން ވަގުތުން ނަގުދު ފައިސާ ދިނަސް، މިހާރު ރަނގަޅަށް މަސް ބާނާ ދުވަސްވަރެއްގައި ތިރީހަކަށް
ޓަނު މަސް ދޯންޏަކުން ބާނާތީ، މަސް ކިރުމަށްފަހު ވަގުތުން ވަގުތަށް ފައިސާ ދިނުމަކީ ފަސޭހަކަމެއް ނޫނެވެ. ވިއްކާ
ފަރާތާއި ގަންނަ ފަރާތުން އެއްބަސްވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ފައިސާ ދައްކާ ގޮތަށް ތަކެތި ގަތުމަކީ ވިޔަފާރީގައި
ޒަމާނުއްސުރެ ބަލައިގެންފައިވާ ވިޔަފާރީގެ އާންމު އުސޫލެވެ. މަސްވެރިންނާއެކު މީގެ ކުރިން ވިއްކާ މަހަށް ފައިސާ
ދައްކާ މުއްދަތާމެދު އެއްބަސްވެވެނީ އަނގަބަހުން ކަމުގައި ވިޔަސް ، ހާލަތަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލާ ގުޅިގެން މަސް
ގަނެވިއްކުމުގެ ޢަމަލުކުރާ އުސޫލު މަސްވެރިންނަށް ދޫކުރާ މަސްބިލުގައި ވާނީ ހިމެނިފައެވެ. މި ދެންނެވި ޙަޤީޤަތްތައް
2

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
އެނގިތިބެ ބަޔަކު އަޑީގައި ތިބެގެން ތ.އަތޮޅާއި ލ.އަތޮޅުން 27 މަސް ދޯންޏެއްގައި ދޯނީގެ ފަޅުވެރިންނާއި އެހެން
ބަޔަކު ބައިވެރިވެގެން 12 ނޮވެންބަރު 2022 ވަނަ ދުވަހު ލ.މާންދޫގެ ކާރުޚާނާގެ ސަރަޙައްދަށް ވަދެ ، ކާރުޚާނާގެ
މަސައްކަތް ހުއްޓުވައި، ހިންގި ކަންކަން މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިޝަރީޒްގެ ސަމާލު ކަމަށް ގެނެސް މި ކުންފުނިން 15
ނޮވެންބަރު 2022 ގައި ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީގެ ކޮޕީ މަޖިލީހަށް ފޮނުވީމެވެ. މި ސިޓީގައި މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް
ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި ފާއިތުވި ވިއްސަކަށް އަހަރު ތަޖުރިބާއަށް ބިނާކޮށް މި ކުންފުނިން ފެންނަ ގޮތް ވަރަށް
ތަފުސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ މިނިސްޓްރީން ވެސް މި ކަމުގައި މިނިސްޓްރީއަށް
އެއްވެސް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައިވޭތޯއާއި ، މިނިސްޓްރީން އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައިވޭތޯ ބަލާފަ. ދެން އެ
ސިޓީގައި ފާހަގަކޮށްފައި އިން ތެލާއި އައިސް ނުލިބޭ މައްސަލައަށް މިނިސްޓްރީން އެއްވެސް ސިޔާސަތެއް އެބަ އޮތްތޯ
އެކަން ޙައްލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައި އެކަން ސާފުކޮށްފަ. ދެން މިނިސްޓްރީން މި ކުރި ސުވާލުތަކަށް ވަކިވަކިން
އެބަހުރި ޖަވާބު ފޮނުވާފަ. ފުރަތަމަ އެ މައްސަލައެއް ނުވަތަ ގުޅުންހުރި އެއްވެސް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިފައި
ބަލާފައިވާނަމަ އެ މައްސަލައިގައި މިނިސްޓްރީން އަޅުއްވާފައިވާ ފިޔަވަޅުތައް، އެ ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވާފައި މި އިނީ ،
ލ.މާންދޫއަށް ކިރުވާފައިވާ މަހަށް ފައިސާ ނުލިބުމުގެ އެއްވެސް މައްސަލައެއް ލ.މާންދޫގައި މަސްވެރިންގެ ބަޔަކު 11
ނޮވެންބަރު 2022 ގައި މުޒާހަރާކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން އެއްވެސް ފަރާތަކުން މިނިސްޓްރީއާ ހިއްސާކޮށްފައެއް
ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ފައިސާ ނުލިބި ގިނަދުވަސްވެފައިވާ ކަމަށް ބުނެ މަސްވެރިންގެ ބަޔަކު މާންދޫގައި ކުރި
އިހުތިޖާޖު ފެށުނު ފަހުން ބައެއް މަސްވެރިން ފޯނުން ގުޅައި އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑާ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން
ވާހަކަދެއްކި މީހުންނާ ސުވާލުކުރުމުން ބުނެފައިވަނީ ތިން ހަފުތާއަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސް ވީ ބިލެއް ފައިސާ ނުދައްކާ
ނެތް ކަމަށެވެ. އަދި އިހުތިޖާޖު ހިންގަމުން ދަނިކޮށް 13 ނޮވެންބަރު 2022 ގައި ހައްދުންމަތީ އަތޮޅު ކައުންސިލު
އިދާރާއިން މިނިސްޓްރީއަށް ވަނީ މަސްވެރިންގެ މުޒާހަރާއާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފައެވެ. ދެކުނުގެ
މަސްވެރިންނަށް ލިބޭ އަގަށްވުރެ ބޮޑު އަގުގައި ލ.އަތޮޅުގެ މަސްވެރިންނަށް ތެލާއި އައިސް ގަންނަންޖެހުމާ ގުޅޭގޮތުން
އެއްވެސް މައްސަލައެއް މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހެޅި ބަލާފައިވާނަމަ އެ މައްސަލައިގެ ތިޔަ މިނިސްޓްރީން އަޅުއްވާ
ފިޔަވަޅުތައް. ދޮށީގެ މަސްވެރިކަމުގައި މަސްވެރިން ބާނާ މަސް ގަނެވޭނެ އެންމެ ދަށް އަގު ފްލޯރ ޕްރައިސްއަކީ މި
މިނިސްޓްރީން ރެގިއުލޭޓުކުރާ ކަމެކެވެ. ކަޅުބިލަމަހުގެ ސިނާޢަތް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން ލައިސަންސް
ދީފައިވާ ކުންފުނިތަކުން ދޮށީގެ މަސްވެރިން އަތުން މަސް ގަންނަމުން ދަނީ ފްލޯރ ޕްރައިޒަށް ނުވަތަ އެއަށްވުރެ
މަތީގެ އަގުގައެވެ. ތެލާއި އައިސް ވިއްކާ ބައެއް ފަރާތްތަކުން ތެލާއި އައިސް ވިއްކާ އަގުތައް އެކި ސަރަޙައްދުގައި
އެކި މިންވަރަށް ހުންނަކަމުގެ ޝަކުވާ މަސްވެރިން އަދި މަސްވެރިން ތަމްސީލުކުރާ ޖަމުޢިއްޔާތަކުން މިނިސްޓްރީއާ
3

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ހިއްސާކުރެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ތެލާއި އައިސް ވިއްކާ އަގުތަކަކީ މިނިސްޓްރީން
ރެގިއުލޭޓު ކުރާ ކަމަކަށް ނުވާތީ އަދި އެފަދަ ކަންކަން މިނިވަން ވިޔަފާރިއަށް ދޫކޮށްފައި އޮތުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް
ކަމުގައި މިނިސްޓްރީން ދެކެމެވެ. ލ.އަތޮޅުގެ މަސްވެރިން ތެލާއި އައިސް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް
އިންތިޒާމެއް ހަމަޖައްސާފައި ވާނަމަ އެކަމާ ގުޅޭ ތަފުސީލީ މަޢުލޫމާތުތައް ލ.އަތޮޅު މަސްވެރިންނަށް ދިމާވެފައިވާ
މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް އަޅުއްވާނެ ފިޔަވަޅުތަކާއި އެ ކަމާ ގުޅޭ ސަރުކާރު ސިޔާސަތު: އައިސް ލިބުމުގައި ހުރި
މައްސަލަތައް ޙައްލުކުރުމަށް ރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަޙައްދުގައި އިތުރު އައިސް ޕްލާންޓްތައް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް މި
މިނިސްޓްރީން ކުރަމުންދާ ކަމުގައި ދަންނަވަމެވެ. މިގޮތުން ލ.މާމެންދޫ އަދި ލ.މާބައިދޫގައި 25 ޓަނުގެ އައިސް
ޕްލާންޓް ގާއިމުކުރުމަށް ހަމަޖެހި ފެނަކައާ ހަވާލުކޮށްގެން އައިސް ޕްލާންޓް ގާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ
ކަމުގައި ދަންނަވަމެވެ. މީގެ އިތުރުން އައިސް ލިބުމުގައި ހުރި ދަތިތަކަށް އެކަށީގެންވާ ޙައްލެއް ލިބިގެންދާނީ ސީދާ
ދޯނިފަހަރުގައި މަސް ފިނިކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެހިގެން ކަމުގައި ވާތީ، މަސް ދޯނިފަހަރުގައި ލޮނު ފެނުން މަސް
ފިނިކުރާ ނިޒާމު އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމް ހަރުކުރުމަކީ މި ކަމުގައި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތެވެ. މިގޮތުން ލޮނު
ފެނުން މަސް ފިނިކުރާ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް އިސްލާމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބޭންކުން ފޯރުކޮށްދޭ ލޯނު ފައިސާއިން 200
އުޅަނދު އަދި ސިދާ ސަރުކާރުން ހިންގާ ކަނޑުފަޅު ނަފާ ލޯނު ސްކީމްގެ ދަށުން ފަސްދޮޅަހަށްވުރެ ގިނަ އުޅަނދުގައި
މި ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް ލޯނުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވާލާފައި ވާކަމުގައި ދަންނަވަމެވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ކަމާ
ގުޅޭގޮތުން ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ އިދާރީމޭޒުން މި މަސައްކަތާ ގުޅޭގޮތުން ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތައް ހިއްސާކޮށްދެއްވީމަ.
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަށް ހުޅުވާލާނަން. އެގޮތުން ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އިނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ކޮމިޓީގެ ޗެއަރ ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން، އެމް.ޕީ ސިރާޖު އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް މި
ސިޓީއެއްގެ ގޮތުގައި އައި އްސައި އޮތް ސިޓީއެއް. ދެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އޮތީ މި ހުރިހާ ދިމަދިމާލުން
މިއަށް ބޭނުންވާ އެންމެ އެކަށޭނަ ޖަވާބު ލިބިފައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ކޮމިޓީން
4

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް މި މަޢުލޫމާތާ އެކީގައި ސިޓީއަކުން ވިޔަސް މި މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން އެއީ
ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑަށް ވެސް ހީވަނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، އެ ކަމަށް، އެގޮތަށް އެކަން ކުރަން
އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ފާހަގަކުރެވޭތީ ދަންނަވައިލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިވަގުތު ކޮމިޓީއާ ގުޅިވަޑައިގެން އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވައިނުލެވި އިނީ ނައިފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވާނީ ތިނަދޫ އުތުރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެމް.ޕީ މޫސާ ސިރާޖު
އެ ހުށަހެޅުއްވި އެ ކަންބޮޑުވުންތަކާ ގުޅިގެން ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މި ދީފައި ހުރި ޖަވާބުތަކަށް ބަލާއިރު އެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް މި ކަމުގައި ، އެ ދާއިރާގެ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ޙައްލެއް ހޯދުމަށް ނޫނީ އެ ފަރާތްތަށް
ޖަވާބުދާރީ ވުމަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ ޖަވާބުތަކެއް ލިބިފައި ހުރި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންކަމުން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޒިލް ވެސް އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް ސިޓީއަކުން މި މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރަށް ޖަވާބުދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. މަސްވެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ކުރީގެ، މި ސިޓީތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ކުރީގެ އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރާކަހަލަ މަސްވެރިކަމެއް ނޫން. މިހާރު
މަސް ބާނާ ދުވަސްވަރެއްގައި އަންދާޒާ ވެސް ކޮށްލަން ނޭނގޭ ވަރަށް މަސް ބާނައިގެން އެ އަންނަނީ. އެހެންކަމުން
ބައެއް ފަހަރު އިންވެސްޓަރުން ނޫނީ މަސް ގަންނަ ފަރާތްތަ ކަށް އެ ފައިސާ އެއްފަހަރާ ހޯދައިގެން އެ މަސް ގަތުމަށް
ޓަކައި އެއް ފަހަރާ ފައިސާ ދިނުމަކީ މިހާރު ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށް ހުރިހާ ފަރާތްތައް ވެސް ބުނަމުންދާއިރު،
އަދި ސަރުކާރުން ސަބްސިޑައިޒްކޮށްގެން ހިންގާ ކުންފުނި މިފްކޯއަށް ވެސް އެކަންވަނީ ނުކުރެވިފަ. އެހެންކަމުން
އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް އެކަން އެގޮތަށް ކުރުމަކީ އަދި މާ ދަތި އުނދަގޫ ކަމަކަށްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން. އެކަމަކުވެސް ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކަށް ވެފައި ވަނީ މިހާރު މަސްވެރިންނަށް ލުއި ފަސޭހަ ގޮތްތަކެއް
ހޯދުމަށް ޓަކައި ބާނާ މަސްކޮޅު ކިރޭނެ އިންތިޒާމެއް ހަމަޖެހުޖުގެ މަސައްކަތް. އެ މަސައްކަތް ހަމަ ބާރަށް
ދެކުނުގައާއި އުތުރުގައި ހަމަ އަދި މެދުރާއްޖެތެރޭގައި ވެސް ކުރެވެމުންދާތީވެ އެކަމާ އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި
5

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް މި ހާލަތުގައި ވެސް، ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ޝުކުރުދަންނަވާލުމަށްފަހު އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް މި މައްސަލަ ހުށަހެޅި މެންބަރަށް ތާއީދުކޮށްދެއްވުމަށް ، އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިވަގުތު ކޮމިޓީއާ ގުޅިވަޑައިގެންފި މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވެސް. ދެން ހުށަހެޅި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މަޝްވަރާކުރަމުން މިދާ އެޖެންޑާގައި މި ހިމެނޭ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ފޮނުވި ސިޓީއާ ގުޅިގެން ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކަން
ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކާ އެކުގައި މުސާ ސިރާޖަށް، އެމް.ޕީއަށް ސިޓީއަކުން މަޢުލޫމާތުތަކާ އެކު
ހިއްސާކުރުމަށް ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުމަށް ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތާއީދުކުރައްވާފައި އަދި
އިތުރު އެހެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އިތުރު ވިސްނުންފުޅެއް އޮތް ކަމަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ނެތީމަ އިއްޒަތްތެރި،)އޮފް
ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން(އާދެ! އަޅުގަނޑު، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ހުށަހަޅުއްވާ، ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ތާއީދުކުރައްވާފައި އޮތް ގޮތަށް އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން އިޢުތިރާޟުނުކުރައްވަންޏާ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްދާނީ އިނގޭތޯ. އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
އާދެ! ދެން މިއޮތީ ދެވަނައަށް އެޖެންޑާގައި އައި.އެލް.އޯގެ މެންބަރު ޤައުމެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން 15 މޭ 2009 ވަނަ
އަހަރު ފެށިގެން މިއަދާ ހަމައަށް އައި.އެލް.އޯގެ އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޭބަރ ކޮންފަރެންސްތަކުގައި ބައިނަލްއަގުވާމީ
ބަލައިގަނެފައިވާ އިންސްޓްރޫމަންޓްތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮމްޕިޓެންޓް އޮތޯރިޓީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާމެދު
ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް އަންގަވައިދެއްވުން އެދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް
ޑިވެލޮޕްމަންޓުން ފޮނުވާފައިވާ އިންސްޓޫރުމަންޓްތަކުގެ ތަފުސީލު ރިޕޯޓު އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ހިތުން މިހާރު މި އޮތީ
އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން ރިޕޯޓެއް ފޮނުއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހެނީ މި ރިޕޯޓާ ދޭތެރޭގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބެލެން އޮތް ބެލުންތައް ބަލައި، މިއަށް ނިންމުމެއް ނިންމުގެ ކުރީގައި އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެންނަ ފެނުންތަކެއްގެ މައްޗަށް އެއްޗެއް ބުނެ ގޮތެއް ނިންމަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ތި
ބޭފުޅުންނަށް މަޝްވަރާކޮށްލަން ވަގުތެއް އަރުވާނަން އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި، އަދި އެ ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރީގައި
އަޅުގަނޑު އިދާރީމޭޒުގައި އެދޭނަން ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ތަފުސީލުކޮޅެއް ދެއްވަން މިހާރު މި ކަމާ ގުޅޭގޮތުން
މިހިސާބަށް އައިއިރު ކަން ހިނގާފައި މި އޮތްގޮތުގެ އިނގޭތޯ.
6

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
އިދާރީމޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއީ އަސްލު އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޭބަރ އޮގަނައިޒޭޝަނުން ކޮންމެ އަހަރަކު އެއްފަހަރު ބާއްވަމުން އަންނަ
އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޭބަރ ކޮންފަރެސްގައި އެ އަހަރެއްގެ އެޖެންޑާގައި ހިމެނޭ އެކި އައިޓަމުތަކަށް ހުށަހެޅޭ
ޕްރޮޕޯޒަލްތައް، އެ ކޮންފަރެންސެއްގައި ބަލައިގަންނަން ނިންމައިފި ނަމަ، އެ ކޮންފަރެންސަށް ހާޒިރުވެތިއްބަވާ
މެންބަރުންގެ ދެބައިކުޅަ ތިންބައި ވޯޓުން އެ ޕްރޮޕޯޒަލް ބަލައިގަންނަނީ ކޮންވެންޝަނެއް ނުވަތަ ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް
ގޮތުގައި. ދެން އެ ކޮންފަރެންސްތަކުގައި އެޑޮޕްޓުކުރާ އެކި އިންސްޓްރްމަންޓުތައް މެންބަރު ޤައުމުތަކުގެ ކޮމްޕިޓެންޓް
އޮތޯރިޓީން ބަލައިގަތުމަށް ޓަކައި އެ ޤައުމެއް ކޮމްޕިޓެންޓު އޮތޯރިޓީއަށް ހުށަހަޅަން މި ޖެހެނީ. ދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ކޮމްޕިޓެންޓް އޮތޯރިޓީއަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް. ދެން މިހާތަނަށް، 2009ން ފެށިގެން މިހާތަނަށް އެއްވެސް
ކޮންފަރެންސެއްގައި ނިންމާފައި އޮތް، ބަލައިގެންފައިވާ އޮތް އެއްވެސް ކޮންވެންޝަނެއް ނުވަތަ ރިކޮމެންޑޭޝަނެއް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާފައެއް ނެތް. ދެން އެހެންވީމާ، 99ވަނަ ސެޝަނުން ފެށިގެން 108ވަނަ ސެޝަނާ
ހަމައަށް އެ ބަލައިގެންފައި ހުރި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކާއި ކޮންވެންޝަންތައް މި މަޖިލީހުގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި މިއޮތީ
މިނިސްޓްރީން ފޮނުވާފަ. ދެން މީގައި ހަތް ސެޝަންއެއްގެ ދިހަ ރެކޮމެންޑޭޝަން، ޖުމުލަ ދިހައެއް އެބަ އުޅޭ
ރެކޮމެންޑޭޝަން ކޮންވެންޝަން އެންޑް ޕްރޮޓޮކޯލެއް މީގައި. 2010ގައި ނިންމާފައި މިއިނީ އެޗް.އައި.ވީ އެންޑް
އެއިޑްސް ރެކޮމެންޑޭޝަން އެއާ ގުޅޭ ގޮތުން. ދެން 2011ގައި މިއިނީ ޑޮމެސްޓިކް ވޯކަ ރސް ކޮންވެންޝަން ދެން
އަދި ރެކޮމެންޑޭޝަން ޑޮމެންސްޓިކް ވޯކަރސް ކޮންވެންޝަން ހަމަ އެއާ ގުޅިގެން. ދެން 2012ގައި މިއިނީ ސޯޝަލް
ޕްރޮޓެކްޝަން ފޯސްޑް ރެކޮމެ ންޑޭޝަން. 2014ގައި މިއިނީ ޕްރޮޓޮކޯލް އޮފް 2014 ޓު ދަ ފޯސްޑް ލޭބަރ
ކޮންވެންޝަން. ފޯސްޑް ލޭބަރ ސަޕްލިމަންޓްރީ މެޝަރސް ރެކޮމެންޑޭޝަން. 2015ގައި މިއިނީ ޓްރާންސިޝަން
ފްރޮމް ދަ އިންފޯމަލް ޓު ދަ ފޯމަލް އިކޮނޮމީ ރެކޮމަންޑޭޝަން. 2017ގައި މިއިނީ އެމްޕްލޯއިމެންޓް އެންޑް ޑީސެންޓް
ވޯކް ފޮރ ޕީސް އެންޑް ރެޒިލިއަންޓްސް ރެކޮމެންޑޭޝަން. 2019ގައި މިއިނީ ވަޔަލަންސް އެންޑް ހެރެސްމެންޓް
ކޮންވެންޝަން އަދި ރެކޮމެންޑޭޝަން. ދެން އެކަމާ ގުޅޭ ތަފުސީލީ ރިޕޯޓެއް ދެން މިއޮތީ މިނިސްޓްރީން ފޮނުވާފަ.
ދެން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާފައި، ދެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މި ކޮމިޓީއަށް ރިޕޯޓު ބަލައިގަތުމާ މެދު ދެކޭ ގޮތެއް
އަންގަ އިދެއްވުމަށްއެދި ފޮނުވާފައި އޮތް ސިޓީއެއް މިއީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
7

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާންނަން މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ސަޢީދު.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު 2019 ން ފެށިގެން މިހާހިސާބަށް...
އިދާރީމޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
2009.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
2009 ން. ދެންމެ ތި ވިދާޅުވި ބައެއް ރިޕޯޓުތަކަކީ މިހާރު ހުށަހަޅާފައި ހުރި ރިޕޯޓުތައްތޯ؟ އަޅުގަނޑު ދެންމެ
ބެކްރައުންޑް ދެއްވިއިރު ސެކްރެޓޭރިއޭޓުން ތި ވިދާޅުވީ އިންސްޓްރްމަންޓްސް ދެއްތޯ؟ އެ ރިފަރކުރައްވަނީ
ރިޕޯޓްސްތަކަށްތޯ؟ ނޫނީ ކޮންއެއްޗަކަށްތޯ ތި ކުރައްވަނީ ؟ މި އަޅުގަނޑު އިހަށް ދެތިން ސުވާލުކޮށްލާފައި
ކުރިއަށްދަންތޯ މުޤައްރިރު؟ އޯ ކޭ.
(އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޮފް ދަ ރިކޯޑުގައި ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޝްވަރާކޮށްލެވުނު ކޮށްލެވުނު އިތުރު މަޢުލޫމާތުތައް
ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް އިތުރަށް ސާފުވެގެންދިޔައީ. ދެން މިހާރު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި
އޮތީ ދެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު. ފުރަތަމަ އޮތީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ. އޭގެ
ފަހުގައި މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
8

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައަކީ އައި.އެލް.އޯގެ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް،
ރާއްޖެއަކީ ވެސް އައި.އެލް.އޯގެ މެންބަރަކަށް ވާހިނދު، މި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކުގައި މިހިރަ މައްސަލަތައް
ދިރާސާކޮށްފައި، އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ގޮތެއް ނުނިންމާ އޮތުމުގެ ސަބަބުން ރާއްޖެ ބައިވެރިވާ ޖަމުޢިއްޔާތެއްގައި އެ
ހަރަކާތްތަކުގައި ރާއްޖޭން ބައިވެރިނުވެވޭކަން އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންކަމުން، މި ކަންތައްތަކަކީ ގިނަ
ދުވަސްތަކަކަށްފަހު ގައި ނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢީދު ވެސް އި ކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީގައި ހުރެގެން،
އޭރުގައި ހިންގި އެއްވެސް މުޢާމަލާތެއް މަޖިލީހާ ހިއްސާކޮށްފައި އޮތް ކަމަކަށް ނުބެލެވޭ، ދެންމެ އެ ކިޔައިދިން
ތާރީޚަކުން. ދެން އެކަމަކު އެ ބޭފުޅާ މަޢޫލޫމާތު ތި ހިއްސާކޮށްލެއްވީމަ އެ ބޭފުޅާ މި ކަމާ ވަރަށް ތާއީދުކުރައްވާ
ކަމެއް ކަމަށް އެ ވިދާޅުވަނީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރުގެ އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓަރު މިކަހަލަ
ކަންތައްތަކަށް މި ދެއްވާ އަހަންމިއްޔަތުކަމާއި ސަމާލުކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރުއަދާކުރަމުން، މި ކަންތަކަކީ، މި
މަޖިލީހަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކަންތަކުގެ ކޮމްޕިޓެންޓް އޮތޯރިޓީއަށް ހުށަހެޅުމަކީ، ގަރާރެއް ކޮމްޕިޓެންޓް އޮތޯރިޓީއަށް
ހުށަހެޅުމަކީ އައި.އެލް.އޯގެ ކޮންސްޓްރިކްޝަން 19ވަނަ މާއްދާގައި މިހިރަ ކަންތައްތައް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާ
ގޮތަށް ފާސްކުރަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތުއަރުވާނަން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޭބަރ އޮގަނައިޒޭޝަންގެ މެންބަރަކަށް މިވަނީ ދިވެހިރާއްޖެ ވެފައި މީގެ
ގާތްގަނޑަކަށް ދުވަސްގަނޑެއް ކުރީގައި. އެ ހިސާބުން ފެށިގެން މިއަދާ ހަމައަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ ބަލައިގެންފައި
ހުރި ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކު ތެރެއިން އެޑަޕްޓުނުކޮށް ހުރި، ޕާލަމަންޓް ދެން ރިފަރކޮށްފައި މިއޮތީ ކޮމްޕިޓެންޓް އޮތޯރިޓީ
ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ޕާލަމަންޓަށް ނުފޮނުވާ މި އޮންނަނީ 2010ން ފެށިގެން.
އަޅުގަނޑަށް އެބަ ފެނޭ މީގެތެރޭގައި 99ވަނަ ސެޝަންގައި 2010ގަ އި ނިންމާފައި އޮތް އެޗް.އައި.ވީ އެއިޑްސް
ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް ފޮނުވާފަ އެއް . އެ ހިސާބުން ފެށިގެން މިއޮތީ އޭގެ ދެވަނައަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ
އެހެން މައްސަލައެއް. އަނެއްކާވެސް ޑޮމެސްޓިކް ވޯކަރސް ކޮންވެންޝަން ވެސް މިއޮތީ މި ރާއްޖެ ވެސް ބައިވެރިވެ،
9

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ބަލައިގެންފަ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ ހިސާބަށް ނައިސް. ދެންމެ މީގެ ދާދި އިހަށްދުވަހަކު އެ
ހިނގައިދިޔަ މަސައްކަތު މާހައުލުގައި ނުވަތަ އެކޮމަޑޭޝަންތަކެއްގައި ރޯވެ އަނދައިދިޔައިރުގައި ވެސް އެ ރާއްޖޭގައި
މަސައްކަތްކުރަން ތިބި މީހުންނާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތެއް ނެތް. އަދިވެސް އަންޑޮކިއުމެންޓެޑް ލޭބަރުން ރާއްޖޭގައި
އުޅޭއިރުގައި އެ މީހުންނާ ބެހޭ މަޢޫލޫމާތު ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކަށް އެއްކުރެވިފައި ނެތްކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ.
އޭގެ ސަބަބުން މި އެޑަޕްޓުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވޭ ގޮތުން މިއޮތީ އެ ކަންތައްގަނޑާ
ގުޅިގެން މި ހުރިހާ ކޮންވެންޝަންތަކެއް އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަންނަން މި ތަނަށް ފޮނުވާފައި ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. މީގެ ތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން ފްލޯރެ ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް، ޕްރޮޓޮކޯލް
އޮފް 2014 އޮފް ދަ ފޯސް ލޭބަރ ކޮންވެންޝަނެއް. ފޯސް ލޭބަރ ސަޕްލިމަންޓްރީ މެޝަރސް ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް.
ޓްރާންސިޝަން ފްރޮމް ދި އިންފޯމަލް ޓު ދަ ފޯމަލް އިކޮނޮމީ ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް. އެމްޕްލޯއިމަންޓް އެންޑް ޑީސަންޓް
ވޯކް ފޮރ ޕީސް އެންޑް ރެޒިލިއަންސް ރެކޮމެންޑޭޝަން. ވައިލަންސް އެންޑް ހެރެސްމަންޓް ކޮންވެންޝަން.
ވައިލެންސް ހެރެސްމަންޓް ރެ ކޮމެންޑޭޝަން. މި ހުރިހާ، އެކި ތާރީޚުތަކުގައި މި ހުންނަނީ 2015 ،2017 ،2019،
2011 ،2012 ،2014، 2010އަކާ ހިސާބަށް. ރާއްޖެ ބައިވެރިވޭ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އެބަ ބައިވެރިވޭ
އައި.އެލް.އޯގެ (އިންޓަރނޭޝަނަލް ލޭބަރ އޮގަނައިޒޭޝަން)ގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި. އެ ބައްދަލުވުމުގައި
ތިންބައިކޮށްފައި ދެބައިން ފާސްވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭ މިކަމުގައި ބަލައިގަނެ މަޖިލީހުން ވެސް
މިކަމުގައި ގޮތެއް ނިންމަން. އެހެންނަމަވެސް، ނުނިންމާ ހުރުމުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ މި ދިމާވެގެންހެން މި ހިސާބަށް މިއޮތީ. އެހެންވީމާ، މި ލަސްނުކޮށް އަޅުގަނޑު ވެސް އެދެން ބަލައިގަނެ
ފްލޯރއިން ގޮތެއް ނިންމުމަށް މި ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަން ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިސްމާޢީލް އަޙްމަދަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
10

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޣުނީ އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް
ތާއީދުކޮށްލުމަށް. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އެއަށް ތާއީދުކޮށްފި
ކަންނޭނގެ. އެހެންވެ އެއަށް ތާއީދުކުރަން އަޅުގަނޑު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެން މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މުޙައްމަދު ސަޢީދު.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޣުނީގެ ވާހަކަފުޅު އަޅުގަނޑު ކުށްވެރިކުރަން. އެއީ ކޮމިޓީގައި،
މި ކޮމިޓީއަކީ ކުޅޭކުޅޭ ވާހަކަދައްކަން މައިކު ނަންގަވައިގެން ރިކޯޑުގައި ޖޯކު ޖައްސަވަން ބޭނުންކުރައްވާނެ ތަނެއް
ނޫން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ މަޢުލޫމާތު ކޮށިކަމުން ކަމަށް ވިޔަސް ، މީގައި ލިޔެފައި ހުރި
އެއްޗަކާއި އެ ވިދާޅުވާ އެއްޗަކާ ދިމައެއްނުވޭ. ދެންމެ، އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަރަށް ރަނގަޅަށް އޭތި ކިޔައިދެއްވައިފި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތަކުރާރެއްނުކުރާނަން.
ރައްޔިތުންނަށް، ޚާއްޞަ ކޮށް ވިޔަފާރި މާހައުލާ ގުޅުން ހުންނަ މިފަދަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް
ސީރިއަސްކޮށް ދެނެގަންނަންޖެހޭނެހެން. އެހެންވީމާ، މައުޟޫޢު އޮޅޭގޮތަށް ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޣުނީ ވާހަކަފުޅު ނުދެއްކެވުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ އިލްތިމާސްކުރަން. އަދި ވަކިވަކި މެންބަރުން ބުލީކުރުމާއި،
ވަކިވަކި މެންބަރުންގެ ޒާތީ ކަންތައްތައް މައިކު ނަންގަވައިގެން ހެރަސްކުރުމުގެ އުސޫލު ދޫކޮށްލެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު
ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އިލްތިމާސްކުރަމުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ނިންމައިލާނަން މި ވަގުތަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އަނެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ދައްކަވާ
ވާހަކަފުޅުތަކަށް ، އެ ދުވަހުގެ އެޖެންޑާގައި ހިމެނިފައި އޮންނަ ކަމަކާ ގުޅުމެއް ނެތް ކަންތައްތަކުގައި އެއް ބޭފުޅަކު
އަނެއް ބޭފުޅަކަށް އެއްޗެހި ވިދާޅުނުވުން އެއީ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތްކަމުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑު
11

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑަ އިގެ ން ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޣުނީއަށް.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު އެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާ، ކުރީގެ ރާއްޖޭގެ އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓަރު މިހާރު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއް، މި ކޮމިޓީގެ ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރެއް، އެ ދޮގުކުރަމުން އެދަނީ
ކޮން ގޮތަކުން ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނޭނގެ. 2009 ން ފެށިގެން ހުށަހެޅިފައި ހުރި މައްސަލަތަކުގެ ވާހަކަ މި
ދައްކަނީ. 2009 ން ފަށިގެން މިއަދާ ހަމައަށް މަޖިލީހަށް ފޮނުވާފައި މިހުރީ އަލަށް. 2009 ން ފެށިގެން މިއަދާ
ހަމައަށް ރާއްޖޭގެ ކިތައް މިނިސްޓަރުން، ކިތައް ބޭފުޅުން އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓަރުކަން ކުރައްވާފައިވޭތޯ. އެއިން
އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ނެތް އުސްތާޛު ފައްޔާޟް އިސްމާޢީލް ފިޔަވަ އި މި ތަނަށް އެއްވެސް މަޢޫލޫމާތެއް ހިއްސާކޮށްފަ.
އެހެންކަމުން އެ ބޭފުޅާއަށް އެކަން މަޢޫލޫމާތު ލިބިފައިނެތީ ކަމަށް ވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑަށް ހިތުން މިއަދުގެ...
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއަދުގެ އަނެއްހެން މައުޟޫޢުއާ އެހާ ބޮޑަށް ސީދާ ގުޅިފައި ނެތް ވާހަކަފުޅުތަކެއް ތި ދައްކަވަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން އައި.އެލް.އޯގެ މި ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީން ފޮނުވާފައި އޮތް ، މި ހުރި
ލިޔެކިޔުންތައް ރިޕޯޓަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި އާއި އަދި ރެކޯޑުގައި
ދެކެވުނު ވާހަކަތަކަށްފަހު، މަޝްވަރާތަކަށްފަހު މިހާރު މި ރިޕޯޓު މިއޮތް ގޮތަށް ބަލައިގަންނަން ފެންނަ ކަމަށް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާ، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތާއީދުކުރައްވާފައި، އަދި އޭގެއިތުރުން ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް
12

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ތާއީދުކުރެއްވީ. އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިޢުތިރާޟެއްނުކުރައްވާ މިކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ މިހާރު ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ އެއް ވިސްނުމެއްގައި ތިއްބެވުމާ އެއްކޮށް މި ރިޕޯޓު މިއޮތް
ގޮތަށް ބަލައިގަންނަން ފާސްކުރީ ކަމަށް އިނގޭތޯ. ދެން އަދި އެޖެންޑާގައި އެބަ އޮތް އިތުރު ކަމެއް މިއަދު. އެއީ
ކޮމިޓީގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ހިއްސާކުރުން. މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަދި ލޭބަރ ރިލޭޝަންސް
އޮތޯރިޓީ 2019ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރު ރިޕޯޓު 25 ޖަނަވަރީ 2023، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 114ވަ ނަ
މާއްދާގެ (ނ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން މިނިސްޓްރީގެ 2019ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރީ ރިޕޯޓު ދިރާސާކުރެއްވުމަށްފަހު
ހުށަހެޅިފައިވާ ރެކޮމެންޑޭޝަންތައް މި މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުއްވުމަށް ކޮމިޓީން ފާސްކުރައްވާ، އަހަރީ ރިޕޯޓު
މަސައްކަތް 24 އޮކްޓޫބަރު 2022ގައި ބޭއްވެވި އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 2022ވަނަ އަހަރު 36ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި
ނިންމާފައިވާ އޮތް އޮތުމާ ގުޅޭ ގޮތުން. ދެން އަޅުގަނޑަށް ރަނގަޅު މިހާރު ކޮންމެ ވެސް ވަރެއްގެ މަޢުލޫމާތުކޮޅެއް
އިދާރީމޭޒުން ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހިއްސާކޮށްލައިދެއްވިއްޔާ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން މުޅިން އިނގޭތޯ.
އިދާރީމޭޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން މި އަހަރު 2019ވަނަ އަހަރުގެ އަހަރު ރިޕޯޓު މި ލިބުނީ މި އަހަރު ތެރޭގައި. ދެން
އަޅުގަނޑުމެން މި ދިޔަ އަހަރު މިނިސްޓްރީގެ 21 ،20 ،2019، މި އަހަރު ރިޕޯޓު މިނިސްޓްރީއާ ބައްދަލުކޮށްފައި
އެ މަސައްކަތް ނިންމާފައި އިންނާނީ. ދެން އެހެންވީމާ، އަލުން އަނެއްކާ މި ނިންމާފައި އިނީމަ އަލުން ކޮމިޓީން އެ
ރިޕޯޓު ބަލާނަންތޯ ނޫންތޯ، ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ހަމަ މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް އެ ބޭފުޅުން ދެއްވި
ޕްރެޒެންޓޭޝަނަށް ބަލާފައި މިނިސްޓްރިއަށް ވާނީ މިހާރު ސިޓީ ވެސް ފޮނުވިފައި މި ކޮމިޓީން ހުށަހެޅި
ރަނގަޅުކުރަން ހުށަހެޅި ކަންކަން މެންބަރުންނަށް. އެހެންވީމާ، އެކަން ހިއްސާކޮށްލަންވެގެން. އޭރު އަޅުގަނޑުމެން
އެއްކަލަ ކޮމިޓީން މި މައްސަލަ ނިންމިކަން އޭރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓޭޓަސްގައި މި ރަނގަޅުކޮށް، އެގޮތަށް
ޖަހަންވެގެން ދެން މި އަސްލު ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްލަންވެގެން މީތި މިއިނީ މެންބަރުންގެ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި
ހިއްސާކުރުން ކަމަށް އެޖެންޑާގައި ހިމަނާފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ހިއްސާ... (އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން) އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި މަޝްވަރާކުރެވުނު
މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ އެ އަހަރީ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ތި ބޭފުޅުންނަށް މަޢޫލޫމާތު
13

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ހިއްސާކޮށްލަން އެޖެންޑާކުރެވިފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއްސާކުރެވުނީމާ މިއަދުގެ
އެޖެންޑާގައި ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ފުރިހަމަވެގެން ނިމިގެންދިޔައީ. ދެން އެހެންނަމަވެސް، އެހެނިހެންގެ ތެރެއިން ތިނަދޫ
އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުރުޞަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އެހެނިހެން ތެރެއިން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ ރާއްޖޭގެ ހިންގާ އެންމެ
ބޮޑު ބޭންކު، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ގިނަ ޝަކުވާތަކެއް ސޯޝަލް މީޑިއާގައި އާއި އަދި އާންމުން ތެރޭގައި ވަރަށް
ކަންބޮޑުވުމާ އެކީ އެ ވާހަކަތައް ދައްކަ ވަމުންދާތީވެ، އެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑު މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި މި ކޮމިޓީން
ބެލޭނެ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ ކޮމިޓީއަށް އެ މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ކަމަށް. އެއީ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑު އިތުބާރެއްކޮށްފައި،
ރައްޔިތުން އިންވެސްޓުކުރުމަށް ޓަކައި ގިނަ ފައިސާތަކެއް ދޫކުރަމުންދާ ބެންކެއްގެ، އެ ބޭންކަށް އޮތް އިތުބާރު
ގެއްލޭގޮތަށް ވާހަކަދެކެވި އަދި ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އެ ބޭންކުގައި އޮތް އިތުބާރު ކެނޑެމުންދާ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް
ފާހަގަކުރެވޭތީވެ، އެ މައިގަނޑު ވާހަކައެއް ގޮތުގައި މި ހުންނަނީ ބޭންކުގައި ބޭފުޅުންގެ ފައިސާ ، ނޭނގި އެކި
މީސްމީހުންނަށް ޓްރާންސްފަރކުރެވި ނޫނީ ބޭންކު އެކައުންޓުން މަދުވަމުންދާ؛ ގޮސް މިކަހަލަ ބައިވަރު ޝަކު ވާތައް
ދިގު މުއްދަތަކަށް މި ވާހަކަތަކެއް ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ދެކެވެމުންދާތީ، އެ މައްސަލަ މި ކޮމިޓީން އޭގެ ޙަޤީޤަތް
ބަލައި އޮޅުން ފިލުވުމަށް ޓަކައި މި އޮތް މައްސަލަ ދިރާސާކޮށް ބެލުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު މައްސަލައެއް
ހުށަހަޅަންވެގެން ފުރުޞަތަކަށް އެދުނީ. އެއީ މި ކޮމިޓީން ކުރެވޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ ނޫނީ، މި ކޮމިޓީން
އެކަން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން. އެކަމަކު، މުޤައްރިރު އެއަށް ގޮތެއް ނިންމަވާފައި މި
މައްސަލައާ އިގެން ކުރިއަށްދިއުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިރުޝާދެއް ދެއްވައިފިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިސްމާޢީލް އަޙްމަދަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
14

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ އެ ފާހަގަކުރެއްވި މައްސަލައަކީ ޙަޤީޤަތުގައި
ވެސް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް އަޑުގަދަވެފައި އޮތް މައްސަލައެއް. ދެން ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ
ކަންބޮޑުވުން އުފެދިފައި އޮތް ކަމެއް ކަމަކީ. ދެން އަޅުގަނޑަށް މަޢޫލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
ކޮމިޓީގެ މެންޑޭޓުގައި ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް ހިމެނިފައެއް ނުއެއްވޭ. އެކަމަކު ވެސް އިޤުތިޞާދީ ކަންކަމާ ގުޅުން
ހުރި ކަމަކަށްވާތީވެ، އެ ކަންބޮޑުވުން އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގައި އޮތުމާ އެކުގައި ، އެ ކަމަށް ތާއީދުކުރާ ހާލު
އަޅުގަނޑު އެދެނީ މި މައްސަލަ އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީން ބަލައިދިނުމަށް އެދި މި ކޮމިޓީން މި އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީއަށް
ހުށަހަޅައިދިނުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު މައްސަލައެއްގެ ވާހަކަ މިއީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ
ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ވެސް އަދި އާންމުންގެ ތެރޭގައި ވެސް މި މައްސަލަ، މިކަމާ ގުޅުންހުރި ވާހަކަތައް ވަރަށް
ބާރަށް ދެކެވެމުންދާ ދުވަސްވަރެއް. އަދި މި ފާއިތުވެދިޔަ ދެ ދުވަހަކީ މިކަމާ ގުޅިގެން ސޯޝަލް މީޑިޔާ ހަމަ ފުރިފައި
އޮތް ދެ ދުވަސް. ވަރަށް ގިނަ ޝަކުވާތައް، އާންމުންގެ ޝަކުވާތައް ބީ.އެމް.އެލްއާ ބެހޭ ގޮތުން ބޭންކް އޮފް
މޯލްޑިވްސްއާ ބެހޭ ގޮތުން ނުވަތަ ދިވެހިންގެ ބޭންކާ ބެހޭ ގޮތުން ދެކެވެމުންދާ ދުވަސްވަރެއް. އަނެއްކާ މިއާ
އެކުއެކުހެން އެބަ ދައްކާ މި ބޭންކުން ހަމަ ހުރިހާ އެކައުންޓުތައް ނަގާ ވާހަކަ ވެސް. އާންމުންގެ އެކައުންޓުތައް
ނެގުމަށް ޓަކައި ސޯޝަލް މީޑި އާގައި މިހާރު ކޭމްޕެއް ފަށައިގެން ބޮޑެތި ގުރޫޕުތައް ހަދައިގެން ވެސް މި ދުވަސްވަރު
އެބަ ގެންގުޅޭ. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް މުހިންމު މައްސަލައެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށް، ދެންމެ ދުވާފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަށް މި ކޮމިޓީން އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީއަށް ހަމަ މި ކޮމިޓީގެ
ނިންމުމެއް ގޮތުގައި ފޮނުވައިގެން، މައްސަލައެއް ގޮތުގައި ފޮނުވައިގެން ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޣުނީ އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމާ އެއްގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ފެންނަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް
ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
15

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެހެނިހެންގެ ތެރޭގައި
ވަރަށް މުހިންމު މައްސަލައެއް އިތުރަށް ބެލުމަށް ހުށަހެޅުއްވި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ ގުޅުން ހުރި، އާންމުންގެ
ޝަކުވާތައް އިންތިހާއަށް ބޮޑުވެފައި އޮތް ކަމަކާ ގުޅޭ ގޮތުން. އެކަމާ ގުޅިގެން މި ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު
ސީދާ އެ ހުށަހެޅުއްވި ކަންތައްތަކުގެ އެންމެ ބޮޑު މަސްލަޙަތު އޮންނަ ކޮމިޓީއަކީ އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީ ކަމަށްވާތީ،
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި މި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީއަށް މި މައްސަލަ
ހުށަހަޅުއްވައިގެން މިކަން ވީއެންމެ އަވަހަކަށް ބައްލަވައިދެއްވުމަށް އެ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމަށް. އެކަމަށް ދުވާފަރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދުކޮށްދެއްވީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު. އެހެންވީމާ، ހުށަހެޅި ތާއީދު ލިބި އަދި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުން ވެސް އެއް ވިސްނުމެއްގައި އެކަމުގައި ތިބީމަ އަޅުގަނޑު އެގޮތަށް ފާސްވީ ކަމަށް ބަލާފައި އިދާރީމޭޒުގައި
އެދޭނަން އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީގައި އެ ހުށަހެޅުއްވި ކަންތައް ބައްލަވައި ދެއްވުމަށް މި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ދަންނަވަން
އިނގޭތޯ. ދެން އިތުރުކަމެއް ނެތުމާ އެކު، އެހެނިހެން 2ގެ ތެރެއިން ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނާޒިލަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުގެ ކަންބޮޑުވުމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް މި ފާހަގަކުރެވެނީ ހަމަ މި
ދުވަސްވަރަކީ މިއީ މަސްވެރިކަމުގެ، ޚާއްޞަކޮށް ކަޅުބިލަ މަހުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ރާއްޖޭގެ ދެކުނުގެ ސަރަޙައްދުގައި
އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް ހަމަ ބޮޑުކޮށް މަސް، ގިނަ އަދަދަކަށް މަސް ބޭނޭ ދުވަސްވަރަކަށްވެފައި މި ދުވަސްވަރުގައި
އައިސް ލިބުމުގެ ދަތިކަން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހިސާބަށް މަސްވެރިންގެ ފަރާތުން އެ ޝަކުވާ އެބައާދޭ. މީގެ ކުރިން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖުގެ ސިޓީގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެން ގޮއްސި 200
އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމަކާއި 60 އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމެއްގެ ވާހަކަ. އައިސް ލިބުމުގެ ޙައްލަކަށް
ސަރުކާރުން މިހާރު ހިންގާ ޕްރޮޖެކްޓެއް ގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ ބެލުމުގެ ދަށުން މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާ ވާހަކައެއް.
އެ އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމުތައް ދޯނިފަހަރަށް ލިބުމުގެ ފަސޭހަ ކަންތައް މިހާރު ދަނީ ވަމުން. އެއާއެކީގައި
އަޅުގަނޑާ ހިސާބަށް އައި އެންމެބޮޑު އެއް ކަންބޮޑުވުމަކީ ، އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު މި އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމް
16

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 1 ވަނަ ބައްދަލުވުން 20 ފެބްރުވަރީ 2023
ލިބޭއިރު، އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމް ހިންގަން މި ގެންނަންޖެހޭ އެއް ޖަނަރޭޓަރު، ކަރަންޓު ބޭނުންވާ
ޖަނަރޭޓަރަކަށް ޑިއުޓީ ފްރީގެ އެއްވެސް ކަމެއް އެއަށް ނެތް ކަމަށް މަސްވެރިން އެބަބުނޭ. މަސްވެރިންނަށް ބޭނުންވާ
އާލަތްތަކަށް ޑިއުޓީ ފްރީވެގެން އައިސް އާރު.އެސް.ޑަބްލިޔު ސިސްޓަމާ ހިސާބަށް ގޮއްސަ އެ ހިންގަން، އެ
ސިސްޓަމް ހިންގަން ބޭނުންވާ ކަރަންޓު އެއަކުން ނެތް އެއްވެސްކަހަލަ، ހަމަ % 25ގެ ޑިއުޓީއާ އެކީގައި ނޫނީ އެ
ޖަނަރޭޓަރު ނުގަނެވޭ ކަމަށް މަސްވެރިންގެ ފަރާތުން އެބަ އާދޭ އެ ޝަކުވާ. އެހެންވީމާ، މިކަމުގައި މަސްވެރިންގެ
ޝަކުވާއަކަށް މިވަނީ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކަން ކޮށްދެވެން އޮންނަ ހިނދު ވެސް އެއަށްވެސް އެބަ އިނދެއޭ
ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވެފަ. އެހެންވީމާ، އެއަށް ޙައްލެއް ހޯދައިދޭން މި ކޮމިޓީގައި، އަޅުގަނޑާ ހިސާބަށް ވެސް
އެބަ އާދޭ ކޮމިޓީއަށް ހުށަހަޅައިގެން ވެސް ސަރުކާރާ ހިސާބަށް މި ކަމަށް ޙައްލެއް ހޯދަން މަސައްކަތް ކޮށްދިނުމަށް
އެދި. އެހެންވެ ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހެޅުމެއް ގޮތުގައި ހުށަހަޅަން މި ކަމަށް ޙައްލު ހޯދައިދޭން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީއަށް ކުރެވެން އޮތް ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓްރީއާ ވާހަކަދައްކައިގެން ވެސް
މިކަންކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (އޮފް ދަ ރެކޯޑުގައި މެންބަރުން މަޝްވަރާކުރެއްވުން) އާދެ! އަޅުގަނޑު ހިތުން
މިއަދު ކޮމިޓީގައި އެހެނިހެންގެ ތެރެއިން ހުށަހެޅުނު ހުރިހާ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޙައްލު ހޯދިއްޖެ.
އެގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުއްވީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ، އެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީއަށް
ފޮނުވަން ނިންމުނީ. ދެވަނައަށް ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ޖެން ސެޓާ ގުޅޭ
ގޮތުން، އުޅަނދުފަހަރަށް ޑިއުޓީއާ ގުޅޭ ގޮތުން ސާފުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވި މަޢުލޫމާތު މިނިސްޓަރު
ސާފުކޮށްދެއްވައިފި މިހާރު ވެސް. އެއީ ޑިއުޓީ މަޢާފުކޮށްދެއްވާ އެ އްޗެއްގެ ގޮތުގައި މިނިސްޓްރީއަށް ދަންނަވައިގެން
ކަސްޓަމަށް ބޭނުންވާ ސިޓީ ދޫކުރަމުންދާ ގޮތަށް އޮތް އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްދެއްވައިފި. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް
ވެސް ހައްލެއް ލިބިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، މި ވަގުތު އިތުރު އެހެންކަމެއް ނެތުމާ އެކު ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތް މި
ވަގުތު ނިންމައިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
____
17